

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֵמְדָּת יַמִּיִּם HEMDAT YAMIM

תזריע תשס"ח פרשת שבוע

"וחי בהם"

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

השבת כמפטיר נקרא את פרשת החודש הזה לכם.

ב"חמדת ימים" לפרשת שלח וקרח תשס"ג במדור "התורה והמדנה", הסברנו מדוע "קידוש החודש" מהווה נושא כה חשוב בעולמו הרוחני של העם. (ניתן למצא את הדברים גם בארכיון של "חמדת ימים". הנמצא באתרנו

www.erezhemdah.org.)

השבוע ננסה להסביר כיצד עקרון הלכתי הקשור להלכות קידוש החודש מהווה בסיס להכרעות הלכתיות מאוד מאוד משמעותיות בחיינו.

במשניות, במסכת ראש השנה העוסקות בהלכות קידוש החודש מצינו:

"מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועכבן רבי עקיבא בלוד שלח לו רבן גמליאל אם מעכב אתה את הרבים נמצאת מכשילן לעתיד לבא" (פרק א' מ"ו).

בזמן שהלוח לא היה קבוע, ראש החודש היה נקבע על פי עדות של שני עדים שראו את המולד. בתקופה זו, מותר לעדים שראו את חידוש הלבנה לצאת לדרך גם בשבת, תוך חילול שבת, כדי להגיע לבית הדין ולהעיד על מה שראו. המשנה עוסקת בשאלה מה הדין במקרה שהמולד היה בלילה בהיר וברור שבית הדין איננו זקוק לעדים שיגיעו מרחוק. היה מי שעכב ארבעים זוגות עדים שכאלה כיוון שרצה לחסוך בחילול שבת. רבן גמליאל יצא בתקיפות כנגד מעשה זה וטען כלפי המעכב, בפעם הבאה העדים לא יצאו לדרך כלל וכלל ולכן גם אם הפעם יציאתם לדרך מיותרת אסור לעכבם כדי שלא נמצא עצמנו במצב של "מכשילן אותם לעתיד לבא".

בפשטות גם חילול שבת מדאורייתא הותר כאן בגלל סברה זו. מקשה על כך מורנו ורבנו מרן הגר"ש ישראלי זצ"ל (עמוד הימיני סימן יז עמוד ריב) הא כיצד? איך יתכן שחכמים בסברא עוקרים איסור תורה של חילול שבת? ומתרחץ על פי יסוד הלכתי נוסף. במשנה במסכת שבת נחלקו תנאים:

"ועוד אמר רבי אליעזר: כורתים עצים לעשות פחמין לעשות (כלי) ברזל. כלל אמר רבי עקיבא: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת - אינה דוחה את השבת, שאי אפשר לעשותה מערב שבת - דוחה את השבת (רש"י - נחלק על ר' אליעזר במכשירי מצוה שאין דוחין, הואיל ואפשר לעשותן מערב שבת)".

(שבת דף קל ע"א ריש פרק רבי אליעזר דמילה).

אם כך, לכולי עלמא "מכשירי מצווה שאי אפשר לעשותם מערב שבת", מותר לעשותם בשבת וכך נפסק להלכה. זו"ל הרמב"ם:

"עושיין כל צרכי מילה בשבת, מלין ופורעין ומוצצין... אבל מכשירי מילה אינן דוחין את השבת... זה הכלל כל שאפשר לעשותו מערב שבת אינו דוחה את השבת" (הלכות מילה פרק ב' הל' ה-ו). זו"ל המחבר "מכשירי מילה שאפשר לעשותם מערב שבת אינם דוחים את השבת" (אורח חיים סימן שלא סעיף ו).

מסיק מכאן מו"ר מסקנה מהפכנית, שפתחה את הפתח לעבודת המשטרה בהיתר בשבת. זו"ל:

"אם לא נתיר עכשיו את סיורי המשטרה, אף על פי שיש בהם משום חילול שבת עכשיו, יביא הדבר מחר או לאחר זמן לאיבוד נפש, נמצא שפעולה זו של חילול שבת עכשיו היא הכרחית בכדי שתוכל לצאת לפועל לאחר זמן ההצלה הנצרכת. ואם לא תיעשה עכשיו הפעולה ברור שזה יגרום פעם (בעתיד) לאיבוד נפש. על כן, הרי זה בגדר מכשירי פקוח נפש, שגם הוא הותר. והוא הדין והטעם בקדוש החודש. נמצאנו למדים כלל שגם פקוח נפש שעדיין אינו עומד לפנינו, לא לגבי רגע זה ולא לאחר כך, אבל ברור לנו שיגיע הדבר לזה בזמן מן הזמנים אנו רואים אותו כאילו הוא כבר לפנינו. כי חובה זו של "וחי בהם" היא קיימת ועומדת לפנינו, לא רק לגבי החיים של רגע זה, אלא אנו מצווים ועומדים בזה גם לדאוג להצלת חיים שיצטרכו פעם להיות, אעפ"י שאין אנו יודעים מתי ואיך". ומוסיף עוד ש"יתכן לומר שבדורותינו יש להרחיב את הגדר של נמצאת מכשילן לעתיד לבא, גם לענין החזרה מחוץ לתחום ובמכוונת, שאם לא כן ימנעו כל אלה שהם שומרי תורה מלהתגייס לעבודה משטרית" (שם סוף עמ' ריד).

לעקרון זה תהיה השפעה גם על שאלה נוספת, האם נתיר להורים שלקחו את ילדם לבית החולים בשבת מחשש של "פיקוח נפש", לחזור לביתם בשבת לאחר גמר הטיפול, שמה אם לא נתיר להם זאת בפעם הבאה, שלא תבא, לא יקחו את הילד בזמן בפעם הבאה. מפתת קוצר המקום, לא נכריע הלכה למעשה בפרטי הלכות אלה ויש חובה על כל רב מקומי ללמד את קהילתו הלכות אלה, הלכה למעשה כדי שבמקרה הצורך, שלא יבוא, לא יהיו ספקות וח"ו התרשלות במצוות "וחי בהם".

נסיים דברינו בתפילה כי נזכה בקרוב לחידוש עבודת בית הדין בכל תחומי חיינו.

ERETZ HEMDAH

5 Ha-Mem Gimmel St. P.O.B 36236 Jerusalem 91360

Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

Email: info@erezhemdah.org

www.veshiva.org.il ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

ארץ חמדה ע"ר

רח' המ"ג 5 ת.ד. 36236 ירושלים 91360

טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

web-site: www.erezhemdah.org

משפט והלכה - משפטי שאול / הלכה פסוקה

"משפט והלכה בישראל" – בית הדין לענייני ממונות שליד "ארץ חמדה".

לפניות לבית הדין התקשרו ל"ארץ חמדה": 02-5371485, פקס 02-5379626 או דוא"ל beitdin@eretzhemdah.org
במדור זה אנו מביאים פסקי הלכה מתומצתים של בתי דין לענייני ממונות.

פסקי הדין המפורסמים ב'הלכה פסוקה', אינם מבטאים את עמדת בית הדין 'משפט והלכה בישראל' כמו כן אין לראות בפרסומם משום ייעוץ הלכתי או משפטי. מטרת פרסומם היא לעורר דיון הלכתי בין הקוראים.

פסק דין: מעמדו של חוזה שהופר / בית הדין משפט והלכה בישראל

עורך: הרב יואב שטרנברג

תיאור המקרה: התובע שימש כסוכן מכירות ומנהל תוכנית לדוברי אנגלית בעבור חברת הנתבע. בהסכם שנחתם ביניהם סוכם, כי התובע ישמש כמארגן התוכנית וסוכן מכירות לחדרים בשני מלונות, שהוזמנו ע"י הנתבע לפסח. שכר הבסיס נקבע כ-\$12,000 עבור 500 אורחים בשני המלונות, ובנוסף בעבור כל אורח נוסף. הוסכם, כי התובע צריך להיות נוכח יום וחצי בשבוע במשרדי הנתבע לצרכי העבודה. עוד הוסכם, שהנתבע לא ישכיר חדרים ביזמתו קודם לתאריך מסוים, ורק לתובע תינתן האפשרות להשכיר עד אותו התאריך.

למעשה, התובע לא עבד ממשרדי הנתבע. נוסף על כך, היה נראה שהוא לא מצליח להשכיר חדרים בכמות מספיקה. כמו כן, הנתבע התחיל להשכיר חדרים קודם לתאריך האמור. בשלב מסוים הודיע הנתבע לתובע, כי ההסכם ביניהם בטל, אם כי בפועל המשיכו שני הצדדים לעבוד ביחד, שכן התובע המשיך לעבוד בארגון התוכנית.

התביעה: התובע טוען, שבסופו של דבר הושכרו חדרים ליותר מ-500 אורחים, ולכן מגיע לו לקבל את שכר הבסיס, בלא קשר לשאלה מי היה זה שהשכיר את החדרים לאותם האורחים. לטענתו, העובדה שהנתבע השכיר חדרים בעצמו, פגעה ביכולתו להשכיר חדרים.

נוסף על כך, התובע טוען, שעיקר שכרו נובע מארגון התוכנית לאורחים, דבר שעשה בפועל.
תשובת הנתבע: הנתבע טוען, שהשגיו הדלים של התובע גרמו לו להפסדים גדולים, שכן הוא נאלץ להשכיר חדרים גם לדוברי עברית, ולנהל שתי תוכניות בבתי המלון – אחת לדוברי אנגלית ואחת לדוברי עברית – מה שגרם להוצאות ניכרות. לטענתו, ההסכם בינו לבין התובע בטל ומבוטל.

פסק הדין: בית הדין חייב את הנתבע לשלם את שכר הבסיס המלא לתובע.

הנימוקים: בנדון דידן, שני הצדדים הפרו את ההסכם ביניהם. התובע לא עבד במשרדי החברה, והנתבע התחיל להשכיר חדרים קודם לתאריך הנקוב בהסכם שביניהם. עם זאת, הצדדים לא סיימו את ההתקשרות ביניהם באופן מוחלט, שכן התובע הוא זה שארגן את התוכנית בבתי המלון, כפי שהוסכם מראש.

במקרה כזה, ניתן לשקול שתי אפשרויות: הראשונה, להכריז כי היות שהחוזה בטל, יש לשום את שווי עבודתו של התובע במנותק מן ההסכם. והשנייה, לקבוע כי אף שהצדדים הפרו בצורה חמורה את ההסכם ביניהם, היות שהם המשיכו את ההתקשרות ביניהם, יש לשום את העבודה על רקע ההסכם.

בית הדין קבע שיש לשום את העבודה על רקע ההסכם. בשולחן ערוך (חושן משפט סימן שלא סעיף ג) נאמר: "השוכר את הפועל, ואמר לו: כאחד וכשנים מבני העיר, מחשבין היתר שבשכירות והפחות שבשכירות, ומה שביניהם נותן החצי, כגון אם היתר בשש והפחות בארבע, נותן להם חמש".

דהיינו, שיש לשום את שווי העבודה על פי הממוצע של שווי העבודה בעיר. אמנם, בקצות החושן (שם סק"ג) כתב: "ונראה דודאי כששוכר פועל בסתם ואינו מזכיר כלל לומר לפי דמים ששוכרין בעיר, אם כן אין לו אלא כפחות ואפילו כמיעוט דזיילי, וכמו שכתב ריטב"א. אבל באומר כאחד וכשנים מבני העיר דנחית לשומא של בני העיר, דעתו אשומא דבני העיר והוה ליה כאומר כדשיימי, לכן דעתו אמיצוע וכמו שכתבו הרמב"ן והרשב"א".

דהיינו, שיש הבדל בין מי ששכר פועל סתם, ובין מי ששכר פועל על פי מדד מסוים 'כאחד וכשנים מבני העיר'.

העקרון העולה מדברי קצות החושן הוא, שבית הדין יכול לקבוע מדד להערכת שווי העבודה על פי אמדן דעתם של הצדדים, כפי שהוא עולה מדבריהם. ועל כן, אף שבנדון דידן ההסכם שבין הצדדים הופר, סוף סוף הוא משקף את אמדן דעתם על שווי העבודה של התובע, ויש לשום את שווי העבודה של התובע על פי ההסכם.

מלשון החוזה שבין התובע לנתבע לא ברור על מה בדיוק שילם הנתבע. ברור, שחלק הארי של התשלום קשור לארגון התוכנית. כמו כן, מסתבר ששכר זה ניתן גם בעבור השכרת החדרים במלונות. לגבי ארגון התוכנית, אין עורר על כך שחלק זה בוצע ע"י התובע.

לגבי השכרת החדרים, למעשה הושכרו חדרים במלונות האמורים בכמות התואמת את מה שהתחייב התובע לספק. אלא, שלא כל החדרים הושכרו ע"י התובע, וחלקם נמכרו ע"י הנתבע בעצמו. מאידך, הנתבע התחיל להשכיר בזמן שעוד היתה זו זכותו הבלעדית של התובע.

בית הדין קבע, שכיוון שלתובע היתה זכות בלעדית, יש להתייחס לכלל ההזמנות שעד התאריך האמור, כאילו התבצעו בפועל על ידי התובע. היות שלמעשה, עד התאריך הנקוב הושכרו חדרים ל-500 איש לפחות, הרי שהתובע עמד במכסת המינימום.

לאור זאת, אילו בית הדין היה קובע שהחזוה לא הופר, ברור שהתובע היה זכאי לתשלום מלא על שכר הבסיס. בית הדין קבע, כי גם לאחר שנקבע כי החזוה הופר, היות שהצדדים המשיכו לעבוד ביחד לאחר הפרת ההסכם, יש לראות כאילו הנתבע מחל על דרישתו שהתובע ידאג להשכיר 500 חדרים. לעומת זאת, לגבי הבונוס קבע בית הדין, שמלשון ההסכם משתמע, שאין התובע זכאי לבונוס אלא על חדרים שהשכיר בעצמו, ולא על חדרים שהושכרו ע"י אחרים, ולכן את הבונוס אין התובע זכאי לקבל.

משפטי שאל

הוצאה מחודשת של הספר המכיל פסקי דין עקרוניים של מו"ר מרן הגאון הרב שאול ישראלי זצ"ל בשבתו בבית הדין הגדול בירושלים. בספר גם משא ומתן בנושאים אלה עם גדולי הדור. מחיר הספר 80 ₪ (לחץ לקניה)

"הלכה פסוקה" הינה יוזמה להפצת תקצירים של פסקי דין בענייני ממונות של בתי דין שונים בתוך "חמדת ימים" נפרסם כל שבוע פסק דין אחד. גיליונות "הלכה פסוקה" ישלחו במייל אחת לשבועיים לכל המעוניין, ויכללו 3-4 פסקי דין.

להרשמה ולתגובות: halachapsuka@eretzhemdah.org

רוצים לחתום חוזה לפי ההלכה?

פנו אל: "משפט והלכה בישראל" טלפון: 02-5382710 פקס: 02-5379626 BEITDIN@ERETZHEMDAH.ORG

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ו)

Vienna, Austria

וינה, אוסטריה
אלול תשס"ה

טלטול אקדח בשבת וביום טוב על-ידי רכז ביטחון, שלא בזמן משמרת

שאלה

בעירנו אין עדיין עירוב. ברחובות הראשיים לא מסתובבים שישים ריבוא אנשים. לחבר בוועדת הביטחון של הקהילה מותר לשאת את אקדחו בשבת וביום טוב גם כאשר איננו בתפקיד, לצורך הגברת הביטחון, כאשר הוא בא להתפלל בבית הכנסת. בכניסה לבית הכנסת ישנו שומר חמוש, ועל-פי דרישות הביטחון שקבעו המומחים אין הכרח בנושאי נשק נוספים. מובן שכל נושא נשק מאומן מוסיף לביטחון. אם מותר לשאת את האקדח, האם מותר לטלטל גם את הרישיון? (חובה על פי החוק האוסטרי לשאתו, אך אין עברה פלילית בנשיאת אקדח ברישיון גם אם הרישיון אינו צמוד אליו. ייתכן שיוטל קנס גבוה על המפר את ההוראה).

תשובה

א. היות שלפי העובדות המתוארות בשאלה אי אפשר להגדיר את הצורך בנשיאת נשק שלא בתפקיד כפיקוח נפש, אסור לטלטל את האקדח במקום שאין עירוב בשבת¹. העצה היחידה היא להשאיר את האקדח בבית הכנסת במהלך השבת, אם הדבר ניתן מבחינה בטיחותית (כגון שיש שם כספת שניתן לנעול אותו בתוכה).
ב. ביום טוב שאינו שבת מותר² לטלטל את האקדח ואת הרישיון.
ג. גם במקרים שמותר להסתובב עם האקדח בשבת מחמת פיקוח נפש, אין לטלטל את הרישיון לנשיאת נשק במקום שאין עירוב³, ואם יכול לעשות ממנו תכשיט או חלק מהחגורה הדבר מותר⁴.
ד. במקום שיש פיקוח נפש וקיים חשש רציני להפסד כספי עקב קנס שיוטל עליו מפני שלא היה עליו רישיון, יכול לתפרו לבגדו מבעוד יום או להניחו בתוך נעלו וכך לצאת אתו⁵.

¹ שאלות ההגדרה של מצב כפיקוח נפש והטלטול במצבים כאלו טופלו בהרחבה בשו"ת "במראה הבזק" (התשובות מה-מח), ושם (בתשובה מו) הובא שאחראי הביטחון הוא המוסמך להגדיר את המצב כפיקוח נפש, וכן שיש לבדוק מה הייתה ההתייחסות למצב כזה ביום חול. ואמנם, לפי מה שהובהר, גם כאשר ביום חול ישנה התכנסות של מספר יהודים רב מתבקש כל מי שיש ברשותו נשק להביאו, אך עצם העובדה שאחראי הביטחון אינו דואג שיהיה יותר משומר חמוש אחד בבית הכנסת, אלא מבקש מאיש הביטחון שאיננו בתפקיד שאם הוא ממילא בא שיביא גם את נשקו, (ולפי מה שהובהר בעל-פה, לא רק שאיננו דואג לאדם חמוש אחר במקרה שאיש הביטחון איננו נמצא, אלא אף איש הביטחון עצמו אינו צריך כלל לבוא לבית הכנסת כשאינו בתפקיד ויכול לנהוג כפי רצונו), מוכיחה שאחראי הביטחון אינו חושב שנחוץ יותר משומר חמוש אחד בבית הכנסת. וכן נפסק בספר "הצבא כהלכה" (פרק טז סע' טז-יז), שעל מנת להגדיר מצב כפיקוח נפש בצבא צריך לראות אם בימות החול היו עושים מאמצים מיוחדים להתגבר על כך, כגון לעכב יציאה לחופשה, וכן מופיע במאמרו של הרב יהושע בן מאיר ב"תחומין" (ד' עמ' 249) בשמו של הגרש"ז אויערבך, שקריטריון זה נחוץ על מנת לוודא שהמפקד מתייחס למצב כפיקוח נפש. מובן שבנדון דידן, שאין כל-כך אפשרות להשוות ליום חול, נשארת בתוקף הבדיקה של עיכוב היציאה לחופשה, שאיננה מתקיימת כאן.

² לעניין יום טוב יש לדון בשאלה מב' צדדים: מצד איסור הוצאה ומצד איסור מוקצה. לגבי איסור הוצאה נחלקו הראשונים, עיין ב"ביאור הלכה" (ס' תקיח ד"ה "מתוך שהותרה"), אם יש איסור הוצאה ביום טוב בהוצאה שאינה לצורך כלל, ונחלקו המחבר והרמ"א (שם בסע' א) בהלכה. מדברי המחבר משמע שהותרה הוצאה גם שלא לצורך כלל, ורק בדבר שהוא ממילא מוקצה ישנו איסור מדרבנן גם להוצאו, ואילו הרמ"א פסק שצריך צורך קצת על מנת להתיר הוצאה. ואף שה"ביאור הלכה" (שם) פסק שבוודאי יש להחמיר, כיוון שהדבר נוגע בחשש איסור תורה, ורוב הפוסקים החמירו בזה, ניתן להגדיר את צורך הוצאת האקדח (ולו משום שהדבר מרגיע מבחינה נפשית אנשים מסוימים) כצורך קצת, ולא גרע משאר צרכים שהותרו שם.

לגבי הגדרת הנשק כמוקצה: נחלקו הפוסקים אם נשק נחשב כלי שמלאכתו לאיסור או כלי שמלאכתו להיתר: לכאורה, כיוון ששימוש של הנשק הוא לירות בו – דבר הכרוך באיסורי שבת (עצם הירייה יוצרת בערה, ואם פגע יש גם איסור חובל), יהיה הנשק כלי שמלאכתו לאיסור. אך הועלו על-ידי חלק מהפוסקים כמה נימוקים מדוע נשק איננו נחשב כמוקצה כלל: הרב הראשי לצה"ל והרב הראשי לישראל לשעבר, הגר"ש גורן בספרו "משיב מלחמה" (ב ס' סא), מסיק שנשק אינו מוקצה כיוון שיורים בו על מנת למנוע סכנה, כלומר רק במצבים שהדבר מותר גם בשבת, ואם כן הוא נחשב כלי שמלאכתו להיתר; ואף שיורים בו גם באימונים שאסורים בשבת הריהו כלי שמלאכתו להיתר ולאיסור, שדינו שמותר בטלטול. ואף-על-פי שלכאורה הדבר תלוי בשאלה אם שבת "הותרה" או "דחווה" בשל פיקוח נפש, שלמאן דאמר שהיא רק דחווה עצם המעשה נחשב כמעשה איסור, אלא שהתירו לעשותו במקום פיקוח נפש, טוען הגר"ש גורן שבדיני מלחמה ישנו דין של "עד רדתה" ואפילו בשבת, שהופך את הצורך הביטחוני ל"הותרה" ולא ל"דחווה". אך לכאורה היתרו תקף רק בנשק של צבא ישראל, כנדון בתשובתו שם, ולא נשק אבטחה פרטי, וכך גם משמע בסיכום תשובתו, שם הוא כותב על נשקו האישי של חייל שאינו מוקצה.

הרב יהושע בן מאיר במאמרו ("תחומין" ז עמ' 176) נוטה לטעון שנשק נחשב כלי שמלאכתו להיתר מטעם אחר, והוא שעיקר השימוש בו אינו ירייה אלא הרתעת מחבלים וכד', וההרתעה לכשעצמה אין בה כל איסור. וכן פסק בספר "הצבא כהלכה" (פרק כא הערה 2), וכן משמע מהערת הגר"ש ז' אויערבך ב"שמירת שבת כהלכתה" (פרק כ הערה כח), שם נכתב: "ומ"מ נראה דרובה ואקדח כדי להטיל בהם אימה שפיר חשיב כצורך גופו. ומסתבר שלא בשעת מלחמה רוב תשמישם רק להרתיע", וכן פסק במפורש בספרו "מנחת שלמה" (ב ס' לד ס"ק לא אות ג).

אם כן יוצא שהרתעה היא פעולה המותרת, ונחשבת רוב תשמישו של הנשק בזמנים רגילים. וכן מובא בספר "המורים בקשת" (תשובה 26 בשם הרב אביגדור נבצל והרב דב ליאור), וכן הקל בשעת הדחק בספר "שבת ומועד בצה"ל" (עמ' קלו). לעומת זאת, פוסקים רבים הגדירו את הנשק ככלי שמלאכתו לאיסור, בנייהם הגר"מ אליהו ("המורים בקשת" שם), הרב יעקב אריאל ("אהלה של תורה" ב ס' לב), "הלכות צבא" (עמ' 304), והערת העורך במאמר ב"תחומין" (שם). טענתם היא שלא שייך להגדיר את ההרתעה כתשמיש חדש שנחשב להיתר, כיוון שכל כוח הרתעתו של הרובה היא משום שניתן לירות בו, אחרת לא היה מרתיע כלל, ולכן עיקר התשמיש נחשב הירי, שהוא היוצר את ההרתעה.

וכיוון שבסופו של דבר נשיאת הנשק כאן לא נועדה להגן על הנשק (מחמה לצל) אלא לצורך ההרתעה, נראה שיש להקל אף לדעת האוסרים, כפי שמשמע ב"שמירת שבת כהלכתה" (בהערה שם). ואף שהרב אריאל התיר טלטול נשק רק לצורך פיקוח נפש, וכבר ביררנו שכאן לא ניתן להגדיר את המצב ככזה – כיוון שמדובר באיסור דרבנן, ויש פוסקים המתירים לגמרי נשק, ניתן לסמוך עליהם, ובפרט בנדון דידן, שכן ישנו איזשהו צורך ביטחוני, אפילו שהוא קל. כך גם לגבי הרישיון, ניתן לטלטלו כי יש צורך קל.

³ במקרה שאדם שנושא נשק ללא רישיון היה נענש בעונש חמור אם היה נתפס, היה מקום לדון להתיר את הדבר מצד "התירו סופם משום תחילתם"; ולדעת ה"אגרות משה" (או"ח ד ס' פ), המסתמך על ה"חתם סופר" (א ס' רג), במקרים מסוימים ניתן להתיר לאנשי "הצלה" לחזור לביתם אף באיסור דאורייתא, כיוון שאחרת לא יסכימו להתנדב לארגון, ואף כאן לא יהיו מוכנים להיות אנשי ביטחון אם לא ייתנו להם לצאת עם האישור, מחשש העונש שיקבלו אם ייתפסו. ואף שב"מנחת שלמה" (א ס' ז-ח) חלק עליו והתיר רק באיסור דרבנן, ניתן להתיר לטלטל את הרישיון כלאחר יד, אך כאמור כיוון שבשאלה נתבאר שגם אם ייתפס איש הביטחון בלא הרישיון, במקרה הגרוע ביותר הוא צפוי לעונש קל, אין חשש של "נמצאת מכשילן לעתיד לבוא". ועיין בהערות הבאות מאיזה צד ניתן להתיר. לדיון מפורט בשאלת "כל היוצאים להציל" במערכות ציבוריות, עיין במאמרו של מו"ר הגר"ש ישראלי ("עמוד הימיני" ס' יז) על פעולת המשטרה בשבת.

⁴ עיין ב"אגרות משה" (יו"ד ח"ד ס' נג), שהציע לעשות כך לכרטיס זיהוי של חולה שאסור לו לצאת בלעדיו בשבת.
⁵ הרמ"א (או"ח ס' שא סעיף לג), שהתיר תפירה במקום הפסד כאשר צריך לצאת מביתו (וכאן מדובר שצריך לצאת), וה"משנה ברורה" (שם ס' קכג), שהתיר גם באופן השני כיוון שלדעת פוסקים רבים אין לנו רשות הרבים בזמן הזה, וזוהי הוצאה כלאחר יד, הקלו במקום הפסד כי אדם בהול על ממונו. ועיין ב"קול מבשר" (א ס' עט), שהוסיף טעם שיש כאן מלאכה שאינה צריכה לגופה, כיוון שההוצאה היא על מנת להינצל מעונש, ועיין עוד בשו"ת "במראה הבזק" (ב תשובה לד).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

שו"ת "במראה הבזק", חלקים א' - ו'

תשובות לשאלות מרבני הגולה. השאלות מבטאות את המצב מיוחד של קהילות ישראל בכל קצוות תבל בימינו. התשובות מתמודדות עם המציאות בעולם מודרני מתפתח בדרך של "דרכיה דרכי נעם". הספרים עוסקים בארבעת חלקי ה"שלחן ערוך" תוך ניסיון לקחת בחשבון גם את החלק החמישי ההופך את התורה ל"תורת חיים".
מחיר מבצע לששת הכרכים במקום 360 ₪ 300 ₪ (לחץ לקניה)